

Date: 27th April-2025

MAKTABGACHA TA'LIMDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK
TEXNOLOGIYALAR VA METODLAR

Qahramonov Aliboy Yolgoshovich

Filologiya fanlari nomzodi, ISFT instituti katta o'qituvchisi

Farxodova Oynisa Kamoliddin qizi

Alijonova Mohira Botirovna

Obloqulova Nargiza Murodjon qizi

ISFT instituti Maktabgacha ta'lim yo'nalishi 2-kurs talabalari

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim muassasalarida zamonaviy pedagogik texnologiyalar va metodlarning o'рни va ahamiyati keng yoritilgan. Zamonaviy texnologiyalarning mazmuni, ularning maktabgacha yoshdagi bolalarning rivojlanishiga ta'siri, o'yin texnologiyalari, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, loyihaviy va sog'lomlashtiruvchi metodlar kabi shakllari batafsil ko'rib chiqilgan. Shuningdek, pedagoglar tomonidan zamonaviy texnologiyalarni samarali joriy etish shartlari va bu texnologiyalarning ta'lim sifatini oshirishdagi roli tahlil etilgan.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, pedagogik texnologiyalar, zamonaviy metodlar, o'yin texnologiyalari, AKT, loyiha faoliyati, sog'lomlashtiruvchi texnologiyalar, bolalar rivojlanishi, interaktiv ta'lim, innovatsion metodlar.

Bugungi globallashuv va texnologik taraqqiyot sharoitida ta'lim sohasida yangilanish va rivojlanish ehtiyoji tobora ortib bormoqda. Ayniqsa, maktabgacha ta'lim tizimi uchun zamonaviy pedagogik yondashuvlar va texnologiyalarni tatbiq etish alohida ahamiyat kasb etmoqda. Chunki aynan shu yosh davri bolalarning shaxs sifatida shakllanishida, tafakkur va dunyoqarashining rivojlanishida, asosiy ijtimoiy va emotsional ko'nikmalarning mustahkamlanishida hal qiluvchi bosqich hisoblanadi.

An'anaviy ta'lim usullari faqat bilim berishga qaratilgan bo'lsa, zamonaviy pedagogik texnologiyalar bolalarda mustaqil fikrlash, tashabbuskorlik, ijodkorlik va ijtimoiy faoliyat ko'nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi. Shuningdek, maktabgacha yoshdagi bolalar uchun ta'lim jarayoni ularning yoshiga mos, qiziqarli, interaktiv va ko'rgazmali bo'lishi kerak. Zamonaviy texnologiyalar va metodlar bu talablarga mos kelgan holda ta'lim jarayonini yanada samarali, natijador va bolalar uchun qiziqarli qiladi.

Hozirgi kunda o'yin texnologiyalari, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, sog'lomlashtiruvchi metodlar, loyiha asosidagi o'rganish va integratsiyalashgan o'quv faoliyati maktabgacha ta'lim muassasalarida faol qo'llanilmoqda. Bu usullar bolalarning faolligini oshirib, ularni hayotga tayyorlaydi, atrof-muhitni anglash, muloqot qilish, tanqidiy va kreativ fikrlash qobiliyatlarini rivojlantiradi. Shu boisdan, zamonaviy pedagogik texnologiyalar va metodlarni chuqur o'rganish, ularni to'g'ri va maqsadga muvofiq ravishda maktabgacha ta'lim jarayoniga tatbiq etish har bir tarbiyachi va pedagogning ustuvor vazifasidir.

Date: 27th April-2025

Zamonaviy pedagogik texnologiyalar tushunchasi va mohiyati. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar — bu ta'lim va tarbiyaning maqsadga yo'naltirilgan, aniq rejalashtirilgan va natijaga qaratilgan shakli bo'lib, bolalarda mustaqil fikrlash, ijodiy yondashuv va amaliy ko'nikmalarni rivojlantirishga qaratilgan usul va vositalar majmuasidir. Ular ta'lim jarayonining interaktivligini oshiradi, bolalarni faol ishtirokchiga aylantiradi hamda individual qobiliyatlarni rivojlantirishga yordam beradi. Zamonaviy texnologiyalar pedagog va tarbiyachilardan o'z ustida doimiy ishlashni, innovatsion fikrlashni va moslashuvchanlikni talab etadi.

Maktabgacha ta'limda zamonaviy pedagogik texnologiyalarning o'rni. Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun bilim olish jarayoni o'yin, tajriba va muloqot asosida amalga oshiriladi. Shuning uchun maktabgacha ta'lim muassasalarida zamonaviy texnologiyalardan foydalanish bolalarning tabiiy qiziqishlarini qo'llab-quvvatlash, ularni mustaqil o'rganishga rag'batlantirish va o'z imkoniyatlarini namoyon qilish uchun zarur sharoit yaratadi. Zamonaviy texnologiyalar orqali bolalarning bilim, ko'nikma va malakalari faqat eslab qolish darajasida emas, balki amaliyotda qo'llash darajasida shakllanadi.

Maktabgacha ta'limda qo'llanilayotgan asosiy zamonaviy texnologiyalar va metodlarga quyidagilarni misol qilish mumkin:

O'yin texnologiyalari. O'yin — bolalar uchun eng tabiiy o'rganish shaklidir. Didaktik o'yinlar, ijodiy va rolly o'yinlar bolalarda bilimlarni mustahkamlash, ijtimoiy muomala ko'nikmalarini rivojlantirish va o'z-o'zini ifoda etish imkoniyatini yaratadi. O'yinlar orqali bolalar atrof-muhitni o'zlashtiradi, vazifalarni yechishda mustaqil fikrlashga o'rganadi. **Misol:** "Qaysi rang?", "Top va ayt", "Kimni topamiz?" kabi o'yinlar orqali bolalarning ranglar, shakllar va sonlar haqidagi bilimlari mustahkamlanadi.

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT). AKT vositalari — interaktiv doskalar, ta'limiy video, multfilmlar, elektron o'yinlar va dasturlar yordamida bolalarning bilim olish faoliyati yanada qiziqarli va samarali bo'ladi. AKT orqali bolalarning diqqat va eslab qolish qobiliyatlari, mantiqiy fikrlash va vizual tasavvurlari rivojlanadi. **Misol:** "Smart board" orqali interaktiv mashqlar bajarish yoki ta'limiy dasturlar yordamida hayvonlar, o'simliklar haqidagi bilimlarni o'zlashtirish.

Loyihaviy texnologiya. Loyihalar bolalarning mustaqil izlanish faoliyatini rivojlantirishga qaratilgan. Loyiha ustida ishlashda bolalar materialni to'playdi, tahlil qiladi va natijani taqdim etadi. Bu metod bolalarda liderlik, muloqot va hamkorlik ko'nikmalarini rivojlantiradi. **Misol:** "Mening oilam", "Tabiatni asraymiz" kabi loyihalar orqali bolalar o'z bilimlarini amaliy faoliyat bilan boyitadi.

Sog'lomlashtiruvchi texnologiyalar. Maktabgacha yoshdagi bolalarning sog'lig'ini mustahkamlash maqsadida sog'lomlashtiruvchi texnologiyalar keng qo'llaniladi. Badantarbiya mashg'ulotlari, harakatli o'yinlar, nafas olish mashqlari bolalarning jismoniy rivojlanishini ta'minlaydi. **Misol:** "Ertalabki gimnastika", "Harakatli musiqali o'yinlar" yordamida bolalarda sog'lom turmush tarzi odatlari shakllantiriladi.

Date: 27th April-2025

Muammoni hal qilish texnologiyalari. Bolalarda muammoli vaziyatlarni tahlil qilish va yechim topish ko'nikmalarini rivojlantirish uchun muammoli savollar va topshiriqlar beriladi. Bu metod bolalarni mustaqil fikrlashga, tanqidiy tahlil qilishga va to'g'ri qaror qabul qilishga o'rgatadi. **Misol:** "Nima uchun yomg'ir yog'adi?", "Qanday qilib do'stlar bilan kelishish mumkin?" kabi savollar orqali bolalarda muammoli vaziyatlarga yondashish ko'nikmasi rivojlanadi.

Integratsiyalashgan texnologiyalar. Turli sohalar bilimlarini uyg'unlashtirgan mashg'ulotlar bolalarning dunyoqarashini kengaytiradi. Matematika, tabiatshunoslik, san'at va til o'rgatish mashg'ulotlarini birlashtirib o'tkazish orqali bolalarda kompleks bilim va ko'nikmalar shakllanadi. **Misol:** "O'simliklarning hayoti" mavzusida tabiatshunoslik, rasm va hikoya tuzish faoliyatlari uyg'unlashtirilgan mashg'ulot tashkil qilish.

Zamonaviy pedagogik texnologiyalarning maktabgacha ta'limdagi afzalliklari quyidagilardan iborat:

- Bolalarning o'quv jarayoniga qiziqishi ortadi;
- Shaxsiy rivojlanish va o'z-o'zini ifoda etish imkoniyati yaratiladi;
- Mustaqil fikrlash va ijodiy yondashuv rivojlanadi;
- Ta'limda individual yondashuv amalga oshiriladi;
- Bolalar guruhda ishlash, muloqot qilish va ijtimoiy muammolarni hal qilish ko'nikmalariga ega bo'ladi;

- Sog'lom turmush tarziga asoslangan ko'nikmalar shakllanadi.

Zamonaviy texnologiyalarning samarali qo'llanish shartlari quyida keltirilgan:

- ✓ Pedagogning kasbiy mahorati va zamonaviy texnologiyalardan foydalanish ko'nikmalariga ega bo'lishi;
- ✓ Ta'lim jarayonining bolalarning yosh xususiyatlari va individual ehtiyojlariga moslashtirilishi;
- ✓ Interfaol va qiziqarli usullardan foydalanish;
- ✓ Oilalar va jamiyat bilan hamkorlikda bolalarning rivojlanishini qo'llab-quvvatlash.

Maktabgacha ta'lim tizimida zamonaviy pedagogik texnologiyalar va metodlarning joriy etilishi zamonaviy jamiyat talablari asosida yosh avlodni tarbiyalashda muhim rol o'ynamoqda. Bugungi globallashtiruvchi va axborot asrida an'anaviy ta'lim usullarining o'zi yetarli emas; bolalarda mustaqil fikrlash, innovatsion yondashuv va ijtimoiy faollikni shakllantirish uchun zamonaviy texnologiyalar va metodlardan samarali foydalanish zarur.

Zamonaviy pedagogik texnologiyalar bolalarning o'quv faoliyatiga faol va ongli ravishda jalb qilinishini ta'minlaydi, ularning qiziqishlarini uyg'otadi, mustaqil bilim olish va uni amaliyotda qo'llash ko'nikmalarini rivojlantiradi. Ayniqsa, o'yin texnologiyalari, axborot-kommunikatsiya vositalari, loyihaviy va integratsiyalashgan metodlar, sog'lomlashtiruvchi va muammoli vaziyatlarni hal qilish texnologiyalari bolalarning har tomonlama rivojlanishiga samarali ta'sir ko'rsatadi. Shu bilan birga, maktabgacha ta'lim muassasalarida zamonaviy texnologiyalarning muvaffaqiyatli joriy etilishi uchun

Date: 27th April-2025

pedagoglarning o'z kasbiy mahoratini doimiy oshirib borishi, bolalarning yosh va individual xususiyatlarini chuqur o'rganishi, ota-onalar va jamiyat bilan samarali hamkorlikni yo'lga qo'yishi zarurdir.

Kelajakda raqobatbardosh, ijtimoiy jihatdan faol, mustaqil fikrlovchi shaxslarni shakllantirish aynan maktabgacha yoshdan boshlanadi. Shunday ekan, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni to'g'ri va oqilona qo'llash orqali biz bolalarning intellektual, emotsional va jismoniy rivojlanishiga mustahkam poydevor qo'ya olamiz. Bu esa, o'z navbatida, mamlakatimizning kelajak taraqqiyoti va barqaror rivojlanishida muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Abdukodirova M.Q., Maktabgacha ta'lim pedagogikasi, Fan va texnologiya, Toshkent, 2020, 320 bet.
2. Toshxo'jayeva M.T., Pedagogik texnologiyalar: nazariya va amaliyot, O'zbekiston Milliy ensiklopediyasi, Toshkent, 2018, 250 bet.
3. Xamidova D.T., Maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishida innovatsion texnologiyalarning o'rni, Ta'lim va taraqqiyot, 2021, №2, 45–50-betlar.
4. G'ofurova N., Pedagogik texnologiyalar va interfaol metodlar, Fan, Toshkent, 2019, 280 bet.
5. Karimova D., Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va maktabgacha ta'lim, Zamonaviy ta'lim, 2020, №4, 60–64-betlar.
6. Smirnova E.O., Psixologiya igrovoy deyatel'nosti doshkolnikov, Moskva, Vlados, 2017, 256 bet.
7. Vygotskiy L.S., Pedagogik psixologiya, Moskva, Pedagogika, 2019, 390 bet.
8. Mahmudova Z.Sh., Maktabgacha ta'limda loyihaviy texnologiyalarni qo'llash, Ta'lim innovatsiyalari, 2022, №1, 112–117-betlar.

